

Житомирська політехніка	МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЖИТОМИРЬСКА ПОЛІТЕХНІКА» Система управління якістю відповідає ДСТУ ISO 9001:2015			Ф-19.09- 05.01//073.00.1/М/ОК6- 1-2024
	Випуск 1	Зміни 0	Екземпляр № 1	Арк. ___ / 1

ЗАТВЕРДЖЕНО

Вченою радою факультету бізнесу
та сфери обслуговування

27 серпня 2024 р., протокол № 8

Голова Вченої ради

Галина ТАРАСЮК

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ «Ризик менеджмент»

для здобувачів вищої освіти освітнього ступеня «магістр»
спеціальності 073 «Менеджмент»
освітньо-професійна програма «Менеджмент»
факультет бізнесу та сфери обслуговування
кафедра менеджменту, бізнесу та маркетингових технологій

Схвалено на засіданні кафедри
менеджменту, бізнесу та
маркетингових технологій
26 серпня 2024 р., протокол № 7

Завідувач кафедри
Тетяна ОСТАПЧУК

Гарант освітньо-професійної
програми
Тетяна ОСТАПЧУК

Розробник: к.е.н., доцент кафедри менеджменту, бізнесу та маркетингових
технологій ТКАЧУК Ганна

Житомир
2024 – 2025 н.р.

Житомирська політехніка	МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЖИТОМИРСЬКА ПОЛІТЕХНІКА» Система управління якістю відповідає ДСТУ ISO 9001:2015	Ф-19.09- 05.01/073.00.1/М /ОК 6-2024
	<i>Екземпляр № 1</i>	<i>Арк 24 / 1</i>

Робоча програма навчальної дисципліни «Ризик менеджмент» для здобувачів вищої освіти освітнього ступеня «магістр» спеціальності 073 «Менеджмент» освітньо-професійна програма «Менеджмент» затверджена Вченою радою факультету бізнесу та сфери обслуговування від 27 серпня 2024 р., протокол № 8.

Житомирська політехніка	МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЖИТОМИРСЬКА ПОЛІТЕХНІКА» Система управління якістю відповідає ДСТУ ISO 9001:2015	Ф-19.09- 05.01/073.00.1/М /ОК 6-2024
	Екземпляр № 1	Арк 24 / 2

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, напрям підготовки, освітній ступінь	Характеристика навчальної дисципліни	
		денна форма навчання	заочна форма навчання
Кількість кредитів - 3	Галузь знань 07 «Управління та адміністрування»	<u>нормативна</u> (нормативна, за вибором)	
Модулів – 1	Спеціальність 073 «Менеджмент»	Рік підготовки:	
Змістових модулів – 2		1-й	1
Загальна кількість годин – 90		Семестр	
		1-й	1
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних - 3 самостійної роботи – 0,75	Освітній ступінь «магістр»	Лекції	
		32 год.	6 год.
		Практичні	
		16 год.	6 год.
		Лабораторні	
		- год.	- год.
		Самостійна робота	
42 год.	78 год.		
		Вид контролю: Екзамен	

Співвідношення кількості годин аудиторних занять до самостійної та індивідуальної роботи становить:

для денної форми навчання – 53,3 % аудиторних занять, 46,7 % самостійної та індивідуальної роботи;

для заочної форми навчання – 13,0 % аудиторних занять, 87,0 % самостійної та індивідуальної роботи.

Житомирська політехніка	МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЖИТОМИРСЬКА ПОЛІТЕХНІКА» Система управління якістю відповідає ДСТУ ISO 9001:2015	Ф-19.09- 05.01/073.00.1/М /ОК 6-2024
	Екземпляр № 1	Арк 24 / 3

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Метою дисципліни «Ризик-менеджмент» є формування у здобувачів вищої освіти системи знань та практичних навичок щодо використання методів оцінки та управління ризиками підприємства як відкритої соціально-економічної системи, на основі прийняття обґрунтованих управлінських рішень за умов невизначеності а також за необхідності проектування ефективних систем управління.

Завданнями навчальної дисципліни є:

- набуття здобувачами вищої освіти знань в сфері теоретичних засад, методів та інструментів ризик-менеджменту;
- розвиток і вдосконалення практичних навичок щодо ідентифікації ризиків, оцінки ризиків та застосування методів управління ними;
- набуття здобувачами вищої освіти знань щодо особливостей управління ризиками, визначення факторів впливу на нього;
- засвоєння теоретичних знань та опанування практичних навичок щодо розробки, обґрунтування та прийняття управлінських рішень в умовах ризику та невизначеності;
- формування уявлення у здобувачів вищої освіти щодо об'єктів ризик-менеджменту на підприємстві та створення системи управління ризиками;
- ознайомлення здобувачів вищої освіти з інформаційним та програмним забезпеченням ризик-менеджменту, в тому числі із міжнародними стандартами та програмним забезпеченням;
- оволодіння знаннями в галузі проектування ефективних систем управління за штатних та форс-мажорних обставин.

На підставі набутих знань теоретико-методичних засад ризик-менеджменту майбутні магістри повинні опанувати навичками вирішення складних завдань стратегічного значення в ринкових умовах, а саме: вміти виявляти, класифікувати та нейтралізувати ризики на основі прийняття та реалізації обґрунтованих управлінських рішень втілюючи навички управління ризиками в умовах невизначеності.

Зміст навчальної дисципліни направлений на формування наступних **компетентностей**, визначених стандартом вищої освіти зі спеціальності 073 «Менеджмент»:

ІК. Здатність розв'язувати складні задачі і проблеми у сфері менеджменту або у процесі навчання, що передбачають проведення досліджень та/або здійснення інновацій за невизначеності умов і вимог

ЗК1. Здатність проведення досліджень на відповідному рівні.

СК1. Здатність обирати та використовувати концепції, методи та інструментарій менеджменту, в тому числі у відповідності до визначених цілей та міжнародних стандартів.

Житомирська політехніка	МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЖИТОМИРСЬКА ПОЛІТЕХНІКА» Система управління якістю відповідає ДСТУ ISO 9001:2015	Ф-19.09- 05.01/073.00.1/М /ОК 6-2024
	Екземпляр № 1	Арк 24 / 4

СК2. Здатність встановлювати цінності, бачення, місію, цілі та критерії, за якими організація визначає подальші напрями розвитку, розробляти і реалізовувати відповідні стратегії та плани.

СК9. Здатність аналізувати й структурувати проблеми організації, приймати ефективні управлінські рішення та забезпечувати їх реалізацію.

Отримані знання з навчальної дисципліни стануть складовими наступних **програмних результатів** навчання за спеціальністю код спеціальності 073 «Менеджмент»:

ПРН1. Критично осмислювати, вибрати та використовувати необхідний науковий, методичний і аналітичний інструментарій для управління в непередбачуваних умовах.

ПРН2. Ідентифікувати проблеми в організації та обґрунтовувати методи їх вирішення.

ПРН5. Планувати діяльність організації в стратегічному та тактичному розрізах.

Під час вивчення навчальної дисципліни здобувачі вищої освіти зможуть отримати додатково наступні Soft skills:

- *комунікативні навички*: уміння вести дискусію і відстоювати свою позицію; навички працювати в команді;

- *уміння виступати привселюдно*: навички, необхідні для виступів на публіці; навички проведення презентації;

- *керування часом*: уміння справлятися із завданнями вчасно;

- *гнучкість і адаптивність*: гнучкість, адаптивність і здатність змінюватися; уміння аналізувати ситуацію, орієнтування на вирішення проблеми;

- *лідерські якості*: уміння спокійно працювати в напруженому середовищі; уміння ухвалювати рішення; уміння ставити мету, планувати діяльність;

- *особисті якості*: креативне й критичне мислення; чесність, терпіння, повага до оточуючих.

3. Програма навчальної дисципліни

Змістовий модуль 1. Сутність небезпек і ризиків підприємницької діяльності

Тема 1. Невизначеність, як першопричина виникнення ризику (ЗК 1; ПРН 2)

1.1. Сутність та види невизначеності

1.2. Врахування факторів невизначеності у господарській діяльності підприємств

Тема 2. Ризики підприємницької діяльності (ЗК 1; ПРН 2)

2.1. Сутність ризиків підприємницької діяльності

2.2. Класифікація підприємницьких ризиків

2.3. Джерела виникнення та функції ризику

Житомирська політехніка	МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЖИТОМИРСЬКА ПОЛІТЕХНІКА» Система управління якістю відповідає ДСТУ ISO 9001:2015	Ф-19.09- 05.01/073.00.1/М /ОК 6-2024
	Екземпляр № 1	Арк 24 / 5

2.4. Метод виявлення та ідентифікації ризику

Тема 3. Якісне оцінювання підприємницьких ризиків (ЗК1; СК1; ПРН1; ПРН2)

3.1. Групування якісних методів оцінювання ризиків

3.2. Методи мозкового штурму

3.3. Метод експертних оцінок

3.4. Метод асоціацій, аналогій, Делфі

Тема 4. Кількісне оцінювання підприємницьких ризиків (ЗК1; СК1; ПРН1; ПРН2)

4.1. Причини виникнення ризику. Оцінювання втрат і збитків підприємницької діяльності

4.2. Абсолютні та відносні показники вимірювання ризику

4.3. Особливості побудови кривої ризику

4.4. Методи кількісного оцінювання ризиків

Тема 5. Ризик і теорія корисності (ЗК1; СК1; ПРН1; ПРН-)

5.1. Засади теорії корисності в системі процесів прийняття рішень

5.2. Методичні підходи до побудови функції корисності.

5.3. Постулати теорії очікуваної корисності

5.4. Умови схильності, несхильності та байдужості до ризику

Тема 6. Прийняття рішень в умовах конфліктів (ЗК1; СК1; СК2; СК9; ПРН1; ПРН2)

6.1. Критерії прийняття господарських рішень в умовах невизначеності
Матриця прибутків і матриця витрат, особливості побудови

6.2. Критерії прийняття рішень в умовах повної невизначеності

6.3. Критерії прийняття рішень в умовах ризику і часткової невизначеності

Змістовий модуль 2. Концептуальні засади ризик-менеджменту підприємницької діяльності

Тема 7. Особливості ризик-менеджменту в сучасній організації (СК2; СК9; ПРН1; ПРН2; ПРН5)

7.1. Особливості та функції ризик-менеджменту в підприємницькій діяльності

7.2. Організаційно-структурна схема служби ризик-менеджменту

7.3. Документальне забезпечення ризик-менеджменту підприємства.
Програма ризик-менеджменту

7.4. Особливості ризик-менеджменту як виду управлінської діяльності

Тема 8. Інструменти управління ризиками (ЗК1; СК1; ПРН1; ПРН2)

8.1. Класифікація інструментів ризик-менеджменту засобів впливу на ризик

8.2. Методи управління ризиками

8.3. Перелік інструментів управління ризиками за сферами їх виникнення

8.4. Інструменти управління ризиками за етапами реалізації проекту

Житомирська політехніка	МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЖИТОМИРСЬКА ПОЛІТЕХНІКА» Система управління якістю відповідає ДСТУ ISO 9001:2015	Ф-19.09- 05.01/073.00.1/М /ОК 6-2024
	Екземпляр № 1	Арк 24 / 6

Тема 9. Планування як функція ризик-менеджменту (СК2; СК9; ПРН2; ПРН5)

9.1. Роль та місце стратегії ризик-менеджменту в підприємницькій діяльності

9.2. Сутність плану реагування на ризики

9.3. Розробка та реалізація планових заходів реагування на ризики

9.4. Моніторинг наслідків планових рішень

Тема 10. Етапи реалізації програми ризик-менеджменту в організації (ЗК1; СК1; СК2; СК3; ПРН1; ПРН2)

10.1. Відповідальність менеджменту організації за якість управління ризиками

10.2. Ризик - менеджмент: дев'ять основних етапів діяльності

10.3. Культура ризик-менеджменту

Тема 11. Ризик-аналіз: зміст та основні інструменти (ЗК1;СК1; ПРН1; ПРН2)

11.1. Основні принципи розробки інвестиційної стратегії з урахуванням ризику. Структура проектного ризику.

11.2. Підходи до аналізу проектних ризиків. Інструменти ризик-аналізу

11.3. Ідентифікація ризиків. Діаграма Ісікави та метод прямої інспекції

11.4. Оцінювання вірогідності розвитку ідентифікованого ризику

Тема 12. Інноваційний проект як об'єкт ризик менеджменту (ЗК1; СК1; СК2; СК9; ПРН1; ПРН2; ПРН5)

12.1. Ризики проектів та ризики інновацій

12.2. Особливості ризик-менеджменту інноваційної діяльності

12.3. Концепція контролінгу ризиків у системі проектного менеджменту підприємства

Тема 13. Інформаційне забезпечення ризик-менеджменту (СК1; ПРН1)

13.1. Інформація в системі управління підприємницькими та проектними ризиками.

13.2. Спеціалізоване програмне забезпечення в ризик-менеджменті

13.3. Міжнародні стандарти управління ризиками

13.4. Корпоративний ризик-менеджмент «Enterprise Risk Management – Integrated Framework» (ERM) за загальною моделлю COSO

13.5. Стандарт управління ризиками «FERMA»

Тема 14. Ризик-менеджмент та методи зниження ризику за умов форс-мажорних обставин (ЗК1; ПРН1; ПРН2)

14.1. Особливості управління ризиками господарської діяльності в умовах форс-мажорних обставин

14.2. Напрями та методи регулювання ступеня ризику

14.3. Економічні методи зниження ризику та адаптація до діяльності в умовах нової ситуації

Тема 15. Проектування ефективних систем управління (СК2; СК9; ПРН1; ПРН2; ПРН5)

Житомирська політехніка	МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЖИТОМИРСЬКА ПОЛІТЕХНІКА» Система управління якістю відповідає ДСТУ ISO 9001:2015	Ф-19.09- 05.01/073.00.1/М /ОК 6-2024
	<i>Екземпляр № 1</i>	<i>Арк 24 / 7</i>

- 15.1. Сутність організаційного проектування систем управління
- 15.2. Підходи до організаційного проектування
- 15.3. Оцінка ефективності організаційних структур управління підприємством

Житомирська політехніка	МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЖИТОМИРСЬКА ПОЛІТЕХНІКА» Система управління якістю відповідає ДСТУ ISO 9001:2015	Ф-19.09- 05.01/073.00.1/М /ОК 6-2024
	Екземпляр № 1	Арк 24 / 8

4. Структура навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин							
	денна форма				заочна форма			
	усього	у тому числі			усього	у тому числі		
		л	п	с.р.		л	п	с.р.
1	2	3	4	5	6	7	8	9
Модуль 1								
Змістовий модуль 1. Сутність небезпек і ризиків підприємницької діяльності								
Тема 1. Невизначеність, як першопричина виникнення ризику	6	2	1	3	6	0,5	0,5	5
Тема 2. Ризики підприємницької діяльності	6	2	1	3	6	0,5	0,5	5
Тема 3. Якісне оцінювання підприємницьких ризиків	6	2	1	3	6	0,5	0,5	5
Тема 4. Кількісне оцінювання підприємницьких ризиків	6	4	1	1	6	0,5	0,5	5
Тема 5. Ризик і теорія корисності	5	2	-	3	6	-	-	6
Тема 6. Прийняття рішень в умовах конфліктів	6	2	1	3	5	1	-	4
Модульний контроль 1	1	-	1	-	1	-	1	-
Разом за змістовим модулем 1	36	14	6	16	36	3	3	30
Змістовий модуль 2. Концептуальні засади ризик-менеджменту підприємницької діяльності								
Тема 7. Особливості ризик-менеджменту в сучасній організації	6	2	1	3	5,5	0,5	-	5
Тема 8. Інструменти управління ризиками	6	2	1	3	6	0,5	0,5	5
Тема 9. Планування як функція ризик-менеджменту	6	2	1	3	5,5	0,5	-	5
Тема 10. Етапи реалізації програми ризик-менеджменту в організації	6	2	1	3	6	0,5	0,5	5
Тема 11. Ризик-аналіз: зміст та основні інструменти	6	2	1	3	6	-	-	6
Тема 12. Інноваційний проект як об'єкт ризик менеджменту	5	2	1	2	6	-	-	6
Тема 13. Інформаційне забезпечення ризик-менеджменту	6	2	1	3	6	0,5	0,5	5
Тема 14. Ризик-менеджмент та методи зниження ризику за умов форс-мажорних обставин	6	2	1	3	6	0,25	0,25	5,5
Тема 15. Проектування ефективних систем управління	6	2	1	3	6	0,25	0,25	5,5
Модульний контроль 2	1	-	1	-	1	-	1	-
Разом за змістовим модулем 2	54	18	10	26	54	3	3	48
Усього годин	90	32	16	42	90	6	6	78

Житомирська політехніка	МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЖИТОМИРСЬКА ПОЛІТЕХНІКА» Система управління якістю відповідає ДСТУ ISO 9001:2015	Ф-19.09- 05.01/073.00.1/М /ОК 6-2024
	Екземпляр № 1	Арк 24 / 9

5. Тематика практичних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
		денна форма	заочна форма
Модуль 1			
Змістовий модуль 1. Сутність небезпек і ризиків підприємницької діяльності			
1	Тема 1. Невизначеність, як першопричина виникнення ризику	1	0,5
2	Тема 2. Ризики підприємницької діяльності	1	0,5
3	Тема 3. Якісне оцінювання підприємницьких ризиків	1	0,5
4	Тема 4. Кількісне оцінювання підприємницьких ризиків	1	0,5
5	Тема 5. Ризик і теорія корисності	-	-
6	Тема 6. Прийняття рішень в умовах конфліктів	1	-
Змістовий модуль 2. Концептуальні засади ризик-менеджменту підприємницької діяльності			
7	Тема 7. Особливості ризик-менеджменту в сучасній організації	1	-
8	Тема 8. Інструменти управління ризиками	1	0,5
9	Тема 9. Планування як функція ризик-менеджменту	1	-
10	Тема 10. Етапи реалізації програми ризик-менеджменту в організації	1	0,5
11	Тема 11. Ризик-аналіз: зміст та основні інструменти	1	-
12	Тема 12. Інноваційний проект як об'єкт ризик менеджменту	1	-
13	Тема 13. Інформаційне забезпечення ризик-менеджменту	1	0,5
14	Тема 14. Ризик-менеджмент та методи зниження ризику за умов форс-мажорних обставин	1	0,25
15	Тема 15. Проектування ефективних систем управління	1	0,25
РАЗОМ		16	6

6. Завдання для самостійної роботи

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
		денна форма	заочна форма
Модуль 1			
Змістовий модуль 1. Сутність небезпек і ризиків підприємницької діяльності			
1	Тема 1. Невизначеність, як першопричина виникнення ризику 1.1. Видова класифікація невизначеності 1.2. Способи врахування невизначеності в процесі прийняття господарських рішень. 1.3. Класифікація факторів невизначеності	3	5

Житомирська політехніка	МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЖИТОМИРСЬКА ПОЛІТЕХНІКА» Система управління якістю відповідає ДСТУ ISO 9001:2015	Ф-19.09- 05.01/073.00.1/М /ОК 6-2024
	Екземпляр № 1	Арк 24 / 10

2	Тема 2. Ризики підприємницької діяльності 2.1. Елементи ризику 2.2. Види транспортних ризиків 2.3. Види валютних ризиків	3	5
3	Тема 3. Якісне оцінювання підприємницьких ризиків 3.1 Сутність якісного оцінювання ризиків 3.2. Алгоритм якісного оцінювання ризиків 3.3. Ранжування ризиків	3	5
4	Тема 4. Кількісне оцінювання підприємницьких ризиків 4.1. Особливі підходи до оцінки і вибору оптимального рішення 4.2. Порівняння альтернатив, вибір прийнятної альтернативи 4.3. Система показників кількісної оцінки ризику 4.4. Переваги та недоліки кількісної системи оцінки підприємницьких ризиків	1	5
5	Тема 5. Ризик і теорія корисності 5.1. Ефект фінансового левериджу 5.2. Корисність за Нейманом. Сподівана корисність. 5.3. Економічна сутність премії за ризик та страхової суми 5.4. Крива байдужості	3	6
6	Тема 6. Прийняття рішень в умовах конфліктів 6.1. Сутність теорії ігор в прийнятті рішень 6.2. Групи критеріїв вибору рішень 6.3. Оцінювання ефективності методів зниження ризику	3	4
7	Тема 7. Особливості ризик-менеджменту в сучасній організації 7.1. Структура ризик-менеджменту з утворенням спеціалізованого відділу 7.2. Структура ризик-менеджменту з без утворенням спеціалізованого відділу 7.3. Аутсорсинг системи ризик-менеджменту 7.4. Характеристика ризик-менеджменту як виду управлінської діяльності	3	5
8	Тема 8. Інструменти управління ризиками 8.1. Інструменти управління проектними ризиками (за Королькова О.М.) 8.2. Класифікація інструментів управління проектними ризиками 8.3. Класифікація управління ризиками в залежності від фази реалізації проекту	3	5
9	Тема 9. Планування як функція ризик-менеджменту 9.1. Планування впливу на ризик: методи і стратегія 9.2. Напрями профілактики ризиків: запобігання; мінімізація; диверсифікація лімітування 9.3. Реалізація рішень та після реалізаційний моніторинг	3	5
10	Тема 10. Етапи реалізації програми ризик-менеджменту в організації 10.1. Основні етапи реалізації стратегії ризик-менеджменту на практиці 10.2. Характеристика змісту існуючої (базової) та бажаної (перспективної) парадигм управління ризиками 10.3. Переваги та недоліки парадигми культури ризик-менеджменту організації	3	5

Житомирська політехніка	МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЖИТОМИРСЬКА ПОЛІТЕХНІКА» Система управління якістю відповідас ДСТУ ISO 9001:2015	Ф-19.09- 05.01/073.00.1/М /ОК 6-2024
	Екземпляр № 1	Арк 24 / 11

11	Тема 11. Ризик-аналіз: зміст та основні інструменти 11.1. Процедура аналізу проектних ризиків 11.2. Метод SWOT-аналізу в оцінюванні ризиків 11.3. Метод «дерева подій» в оцінюванні розвитку ідентифікованого ризику	3	5
12	Тема 12. Інноваційний проект як об'єкт ризик менеджменту 12.1. Фактори впливу на розвиток інноваційної сфери та моделі класифікації інновацій 12.2. Використання моделі оцінки капітальних активів в процесі аналізу проектного ризику 12.3. Особливості венчурних проектів, як об'єктів ризик-менеджменту 12.4. Взаємозв'язок ризиків з розділами бізнес-плану інвестиційного проекту	2	6
13	Тема 13. Інформаційне забезпечення ризик-менеджменту 13.1. Міжнародна організація зі стандартизації (International Organization for Standardization) і розроблені нею міжнародні стандарти управління ризиками. 13.2. Порівняльна характеристика основних міжнародних стандартів ризик-менеджменту 13.3. Програми @Risk і CrystalBall в системі управління ризиками 13.4. Інформаційне забезпечення управлінських рішень щодо адміністрування ризиків (в контексті наукових поглядів Старостіної А.О.)	3	6
14	Тема 14. Ризик-менеджмент та методи зниження ризику за умов форс-мажорних обставин 14.1. Торговельні (комерційні) ризики в умовах форс-мажорних обставин 14.2. Маркетингові ризики 14.3. Кадрові ризики в умовах нових викликів та збурень 14.4. Ризики зовнішньоекономічної діяльності в умовах нових викликів	3	5,5
15	Тема 15. Проектування ефективних систем управління 15.1. Етапи проектування систем управління 15.2. Проектування організації на основі методології SADT та IDEF. 15.3. Управління командами в забезпеченні ефективного функціонування організаційних структур 15.4. Ефективність організаційного проектування	3	5,5
	РАЗОМ	42	78

Житомирська політехніка	МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЖИТОМИРСЬКА ПОЛІТЕХНІКА» Система управління якістю відповідає ДСТУ ISO 9001:2015	Ф-19.09- 05.01/073.00.1/М /ОК 6-2024
	Екземпляр № 1	Арк 24 / 12

7. Індивідуальні самостійні завдання

Індивідуальними завданнями при вивченні навчальної дисципліни є розв'язання наступних ситуацій:

1. Ви є студентом ВНЗ. Які ризики супроводжують ваше навчання? Якими методами ризик-менеджменту можна знизити ці ризики?

2. Ви збираєтеся стати підприємцем. З якими ризиками на етапі відкриття власної справи ви можете зіткнутися? Якими методами ризик-менеджменту можна знизити ці ризики?

3. Ви стали виробником певного виду товарів. З якими ризиками ви стикаєтеся? Якими методами ризик-менеджменту можна знизити ці ризики?

4. З якими ризиками стикається особа, купуючи товари чи послуги? Якими методами ризик-менеджменту можна знизити ці ризики? Проаналізуйте основні положення Закону "Про захист прав споживачів".

5. Які ризики, на вашу думку, є найхарактернішими для діяльності:

- підприємства, що займається постачанням;
- торгівельного підприємства;
- закладів харчування;
- підприємства сфери послуг.

6. Обґрунтуйте, які ризики зовнішньоекономічної діяльності найхарактерніші для підприємств лісового господарства; підприємств машинобудування; хімічних підприємств.

7. Охарактеризуйте ризики, які можуть виникнути для підприємства при прийомі на роботу фахівця без досвіду роботи.

8. Охарактеризуйте ризики, які можуть виникнути для підприємства при транспортуванні товарів через кордон.

8. Методи навчання

Під час вивчення дисципліни «Ризик-менеджмент» використовуються методи навчання, що сприяють досягненню відповідних програмних результатів.

Результат навчання	Метод навчання
ПРН1. Критично осмислювати, вибирати та використовувати необхідний науковий, методичний і аналітичний інструментарій для управління в непередбачуваних умовах	<ul style="list-style-type: none"> – Вербальні методи (лекція, пояснення) – Наочні методи (демонстрація, презентації) – Практичні методи (виконання різних видів вправ, практичних завдань, кейсів) – Дискусійний метод – Метод активного навчання (проведення ділових ігор, командна робота) – Ситуаційний метод – Методи самостійної роботи (анотування опрацьованого матеріалу, вирішення задач, проведення розрахунків, підготовка доповідей)
ПРН2. Ідентифікувати проблеми в організації та обґрунтовувати	<ul style="list-style-type: none"> – Вербальні методи (лекція, пояснення) – Наочні методи (демонстрація, презентації)

Житомирська політехніка	МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЖИТОМИРСЬКА ПОЛІТЕХНІКА» Система управління якістю відповідас ДСТУ ISO 9001:2015	Ф-19.09- 05.01/073.00.1/М /ОК 6-2024
	Екземпляр № 1	Арк 24 / 13

методи їх вирішення	<ul style="list-style-type: none"> – Практичні методи (виконання різних видів вправ, практичних завдань, кейсів) – Дискусійний метод – Метод активного навчання (проведення ділових ігор, командна робота) – Ситуаційний метод – Методи самостійної роботи (анотування опрацьованого матеріалу, вирішення задач, проведення розрахунків, підготовка доповідей)
ПРН5. Планувати діяльність організації в стратегічному та тактичному розрізах.	<ul style="list-style-type: none"> – Вербальні методи (лекція, пояснення) – Наочні методи (демонстрація, презентації) – Практичні методи (виконання різних видів вправ, практичних завдань, кейсів) – Дискусійний метод – Метод активного навчання (проведення ділових ігор, командна робота) – Ситуаційний метод – Методи самостійної роботи (анотування опрацьованого матеріалу, вирішення задач, проведення розрахунків, підготовка доповідей)

9. Методи контролю

Перевірка досягнення програмних результатів навчання здійснюється з використанням наступних методів.

Результат навчання	Методи контролю
ПРН1. Критично осмислювати, вибирати та використовувати необхідний науковий, методичний і аналітичний інструментарій для управління в непередбачуваних умовах	<ul style="list-style-type: none"> – Усне опитування, участь у дискусії, відповіді на проблемні запитання, доповіді, захист доповідей – Перевірка виконання домашніх завдань, розв'язок практичних завдань, вправ, кейсів – Експрес-тестування – Перевірка виконання та захист індивідуальних завдань – Самоконтроль – Перевірка виконання завдань модульного контролю – Екзамен
ПРН2. Ідентифікувати проблеми в організації та обґрунтовувати методи їх вирішення	<ul style="list-style-type: none"> – Усне опитування, участь у дискусії, відповіді на проблемні запитання, доповіді, захист доповідей – Перевірка виконання домашніх завдань, розв'язок практичних завдань, вправ, кейсів – Експрес-тестування – Перевірка виконання та захист індивідуальних завдань – Самоконтроль – Перевірка виконання завдань модульного контролю – Екзамен
ПРН5. Планувати діяльність організації в стратегічному та тактичному розрізах.	<ul style="list-style-type: none"> – Усне опитування, участь у дискусії, відповіді на проблемні запитання, доповіді, захист доповідей – Перевірка виконання домашніх завдань, розв'язок

Житомирська політехніка	МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЖИТОМИРСЬКА ПОЛІТЕХНІКА» Система управління якістю відповідає ДСТУ ISO 9001:2015	Ф-19.09- 05.01/073.00.1/М /ОК 6-2024
	Екземпляр № 1	Арк 24 / 14

	<p>практичних завдань, вправ, кейсів</p> <ul style="list-style-type: none"> – Експрес-тестування – Перевірка виконання та захист індивідуальних завдань – Самоконтроль – Перевірка виконання завдань модульного контролю <p>Екзамен</p>
--	---

10. Оцінювання результатів навчання здобувачів вищої освіти

Оцінювання результатів навчання здобувачів вищої освіти з навчальної дисципліни здійснюється відповідно до Положення про оцінювання результатів навчання здобувачів вищої освіти у Державному університеті «Житомирська політехніка» та розподілу балів, що наведений нижче.

Система оцінювання результатів навчання здобувачів вищої освіти з навчальної дисципліни включає поточний, модульний та підсумковий контроль.

Поточний контроль проводиться для оцінювання рівня засвоєння знань, формування умінь і навичок здобувачів вищої освіти впродовж вивчення ними матеріалу модуля (змістових модулів) навчальної дисципліни. Поточний контроль здійснюється під час проведення навчальних занять.

Модульний контроль проводиться з метою оцінювання результатів навчання здобувачів вищої освіти за модуль (змістові модулі) навчальної дисципліни. Модульний контроль проводиться під час навчального заняття після завершення вивчення матеріалу модуля (змістових модулів) навчальної дисципліни. Модульний контроль здійснюється у формі тестів.

Підсумковий контроль проводиться для підсумкового оцінювання результатів навчання здобувачів вищої освіти з навчальної дисципліни. Підсумковий контроль здійснюється після завершення вивчення навчальної дисципліни або наприкінці семестру. Підсумковий контроль проводиться у формі екзамену. Процедура складання екзамену визначена у Положенні про організацію освітнього процесу у Державному університеті «Житомирська політехніка».

Розподіл балів з навчальної дисципліни

Види робіт здобувача вищої освіти	Кількість балів за семестр	
	денна форма	заочна форма
Виконання завдань поточного контролю	60	60
Виконання завдань модульного контролю	40	40
Підсумкова семестрова оцінка	100	100

Житомирська політехніка	МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЖИТОМИРСЬКА ПОЛІТЕХНІКА» Система управління якістю відповідає ДСТУ ISO 9001:2015	Ф-19.09- 05.01/073.00.1/М /ОК 6-2024
	Екземпляр № 1	Арк 24 / 15

Розподіл балів за виконання завдань поточного контролю

Види робіт здобувача вищої освіти	Кількість балів за семестр	
	денна форма	заочна форма
Виконання завдань під час навчальних занять ¹	45	30
Виконання та захист індивідуальних самостійних завдань ²	15	30
Виконання науково-дослідної роботи та інших видів робіт (додаткові – заохочувальні бали) ³ :		
1. Участь у студентських предметних олімпіадах, Всеукраїнському конкурсі студентських наукових робіт, грантах, науково-дослідних проектах	до 15	до 15
2. Підготовка наукових статей, тез доповідей наукових конференцій	до 15	до 15
Разом за виконання завдань поточного контролю	60	60

¹ Кількість балів за виконання завдань під час навчальних занять визначає викладач у межах встановленого ліміту балів за поточний контроль та з урахуванням вагового коефіцієнту для даного виду робіт у діапазоні 0,6-1,0. Значення вагового коефіцієнта 1,0 може бути застосовано до навчальних дисциплін, у структурі яких передбачені лабораторні роботи. Наприклад, якщо викладач застосовує для виконання завдань під час навчальних занять ваговий коефіцієнт 0,8, то за навчальний семестр здобувач вищої освіти має можливість набрати $0,8 \times 60 = 48$ балів за даний вид робіт.

² Кількість балів за виконання та захист індивідуальних самостійних завдань визначає викладач у межах встановленого ліміту балів за поточний контроль та з урахуванням вагового коефіцієнту для даного виду робіт у діапазоні 0,0-0,4. Значення вагового коефіцієнта 0,0 може бути застосовано до навчальних дисциплін, у структурі яких передбачені лабораторні роботи. Наприклад, якщо викладач застосовує для виконання та захисту індивідуальних самостійних завдань ваговий коефіцієнт 0,2, то за навчальний семестр здобувач вищої освіти має можливість набрати $0,2 \times 60 = 12$ балів за даний вид робіт. При цьому зарахування балів за виконання та захист індивідуального самостійного завдання здійснюється за умови, що здобувач вищої освіти набрав не менше 50% від максимальної кількості балів, які передбачені для даного виду роботи.

³ Перелік видів робіт, за виконання яких здобувач вищої освіти може набрати додаткові (заохочувальні) бали з навчальної дисципліни, а також кількість додаткових (заохочувальних) балів у межах встановленого ліміту (до 20 балів) визначається на засіданні кафедри, на якій працює викладач.

Розподіл балів за виконання завдань під час навчальних занять

Види робіт здобувача вищої освіти ¹	Кількість балів за семестр	
	денна форма	заочна форма
Відповіді (виступи) на заняттях	10	10
Участь у дискусії	10	5
Виконання тестових завдань	10	10
Виконання та захист практичних завдань, вправ, кейсів	15	5
Разом за виконання завдань під час навчальних занять	45	30

Житомирська політехніка	МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЖИТОМИРСЬКА ПОЛІТЕХНІКА» Система управління якістю відповідас ДСТУ ISO 9001:2015	Ф-19.09- 05.01/073.00.1/М /ОК 6-2024
	Екземпляр № 1	Арк 24 / 16

¹ Перелік видів робіт здобувача вищої освіти, а також кількість балів за виконання кожного окремо виду робіт протягом навчального семестру у межах встановленого ліміту балів за виконання завдань під час навчальних занять визначає викладач.

З метою застосування цілих чисел для оцінювання активностей здобувачів вищої освіти під час навчальних занять протягом семестру використовується 100-бальна шкала оцінювання кожного окремо виду робіт. Розрахунок набраних здобувачем вищої освіти балів за виконання завдань під час навчальних занять за семестр проводиться за формулою:

$$P_{НЗ} = (P_{В100} \times ВК_{В} + P_{Уд100} \times ВК_{Уд} + P_{...} \times ВК_{...}) \times К_{НЗ}, \quad (1)$$

де $P_{НЗ}$ – кількість набраних здобувачем вищої освіти балів за виконання завдань під час навчальних занять за семестр;

$P_{В100}$, $P_{Уд100}$, $P_{...}$ – кількість набраних здобувачем вищої освіти балів за семестр відповідно за відповіді (виступи) на заняттях, за участь у дискусії, за виконання іншого виду робіт, визначеного викладачем (кожний окремо вид робіт на навчальних заняттях оцінюється за 100-бальною шкалою);

$ВК_{В}$, $ВК_{Уд}$, $ВК_{...}$ – вагові коефіцієнти відповідно за відповіді (виступи) на заняттях, за участь у дискусії, за виконання іншого виду робіт, визначеного викладачем. Значення вагових коефіцієнтів розраховуються шляхом ділення кількості балів, які встановлені за виконання окремого виду робіт під час навчальних занять, на сумарну кількість балів за виконання цих робіт (дані для розрахунку вагових коефіцієнтів наведено в табл. «Розподіл балів за виконання завдань під час навчальних занять»);

- для здобувачів денної форми навчання:

$$ВК_{В} = 10 \div 45 = 0,22;$$

$$ВК_{Уд} = 10 \div 45 = 0,22;$$

$$ВК_{БО} = 10 \div 45 = 0,22;$$

$$ВК_{ТЗ} = 15 \div 45 = 0,34.$$

- для здобувачів заочної форми навчання:

$$ВК_{В} = 10 \div 30 = 0,33;$$

$$ВК_{Уд} = 5 \div 30 = 0,17;$$

$$ВК_{БО} = 10 \div 30 = 0,33;$$

$$ВК_{ТЗ} = 5 \div 30 = 0,17.$$

$К_{НЗ}$ – коригувальний коефіцієнт, який визначається шляхом ділення кількості балів, що встановлені за виконання завдань під час навчальних занять, на 100 балів.

- для здобувачів денної форми навчання $К_{НЗ} = 45 \div 100 = 0,45$

- для здобувачів заочної форми навчання $К_{НЗ} = 30 \div 100 = 0,30$.

Розподіл балів за виконання завдань модульного контролю

Види робіт здобувача вищої освіти	Кількість балів за семестр
-----------------------------------	----------------------------

Житомирська політехніка	МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЖИТОМИРСЬКА ПОЛІТЕХНІКА» Система управління якістю відповідає ДСТУ ISO 9001:2015	Ф-19.09- 05.01/073.00.1/М /ОК 6-2024
	Екземпляр № 1	Арк 24 / 17

	денна форма	заочна форма
Виконання завдань модульного контролю 1	20	20
Виконання модульного контролю 2	20	20
Разом за виконання завдань модульного контролю	40	40

¹ Кількість модульних контрольних заходів протягом семестру, а також розподіл балів за модульними контрольними заходами визначає викладач у межах встановленого ліміту балів за модульний контроль. Кількість модульних контрольних заходів протягом семестру є однаковою для здобувачів вищої освіти денної та заочної форм навчання. Зарахування балів за виконання завдань модульного контролю здійснюється за умови, що здобувач вищої освіти набрав не менше 60% від максимальної кількості балів, які передбачені для даного виду контролю.

Якщо здобувач вищої освіти виконав завдання модульного контролю і з урахуванням отриманих балів за поточний контроль набрав у сумі 60 балів або більше, він може погодити дану оцінку в електронному кабінеті і вона стане семестровою оцінкою за вивчення навчальної дисципліни.

Якщо здобувач вищої освіти під час вивчення навчальної дисципліни набрав 60 балів або більше і бажає покращити свій результат успішності, він проходить процедуру підсумкового контролю у формі екзамену. За складання екзамену здобувач вищої освіти може набрати 40 балів. Набрані бали за виконання завдань підсумкового контролю у формі екзамену, а також бали за поточний контроль сумуються і формується семестрова оцінка з навчальної дисципліни. Бали, які здобувач вищої освіти набрав за виконання завдань модульного контролю, при цьому не враховуються під час розрахунку семестрової оцінки з навчальної дисципліни.

Здобувач вищої освіти допускається до процедури підсумкового контролю у формі екзамену, якщо за виконання завдань поточного контролю набрав 20 балів або більше.

Якщо здобувач вищої освіти за результатами поточного контролю набрав 15–19 балів, він отримує право за власною заявою повторно опанувати окремі теми (змістові модулі) навчальної дисципліни понад обсяги, встановлені навчальним планом освітньої програми. Повторне вивчення окремих складових навчальної дисципліни понад обсяги, встановлені навчальним планом освітньої програми, здійснюється у вільний від занять здобувача вищої освіти час.

Якщо здобувач вищої освіти за результатами поточного контролю набрав від 0 до 14 балів (включно), він вважається таким, що не виконав вимоги робочої програми навчальної дисципліни та має академічну заборгованість. Здобувач вищої освіти отримує право за власною заявою повторно опанувати навчальну дисципліну у наступному семестрі понад обсяги, встановлені навчальним планом освітньої програми.

Процедура надання додаткових освітніх послуг здобувачу вищої освіти з метою повторного вивчення навчальної дисципліни чи її окремих складових частин визначена у Положенні про надання додаткових освітніх послуг

Житомирська політехніка	МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЖИТОМИРСЬКА ПОЛІТЕХНІКА» Система управління якістю відповідає ДСТУ ISO 9001:2015	Ф-19.09- 05.01/073.00.1/М /ОК 6-2024
	Екземпляр № 1	Арк 24 / 18

здобувачам вищої освіти в Державному університеті «Житомирська політехніка».

Визнання результатів навчання, набутих у неформальній та/або інформальній освіті

Визнання результатів навчання, набутих у неформальній та/або інформальній освіті в рамках окремих тем навчальної дисципліни, здійснюється викладачем за зверненням здобувача вищої освіти та представленням документів, які підтверджують результати навчання (сертифікати, свідоцтва, скріншоти тощо). Рішення про визнання та оцінка за відповідну частину освітнього компонента приймається викладачем за результатами співбесіди зі здобувачем вищої освіти.

Визнання результатів навчання, набутих у неформальній та/або інформальній освіті в рамках цілого освітнього компонента, здійснюється за процедурою, яка визначена у Положенні про організацію освітнього процесу у Державному університеті «Житомирська політехніка».

Шкала оцінювання

Шкала ЄКТС	Національна шкала	100-бальна шкала
A	Відмінно	90-100
B	Добре	82-89
C		74-81
D	Задовільно	64-73
E		60-63
FX	Незадовільно	35-59
F		0-34

11. Глосарій¹

№ з/п	Термін державною мовою	Відповідник англійською мовою
1	Ризик	Risk
2	Невизначеність	Uncertainty
3	Визначеність	Certainty
4	Ризик-менеджмент	Risk management
5	Ризикова ситуація	Risky situation
6	Міра ризику	Risk measure
7	Насідок реалізації ризику	Nest of risk realization
8	Ступінь ризику	Degree of risk
9	Зона ризику	Risk zone
10	Транспортний ризик	Transport risk
11	Стратегія ризик-менеджменту	Risk management strategy

Житомирська політехніка	МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЖИТОМИРСЬКА ПОЛІТЕХНІКА» Система управління якістю відповідає ДСТУ ISO 9001:2015	Ф-19.09- 05.01/073.00.1/М /ОК 6-2024
	Екземпляр № 1	Арк 24 / 19

№ з/п	Термін державною мовою	Відповідник англійською мовою
12	Уникнення ризику	Risk avoidance
13	Прийняття	Adoption
14	Зниження ступеню ризику	Reducing the degree of risk
15	Кількісний аналіз ризику	Quantitative risk analysis
16	Якісний аналіз ризику	Qualitative risk analysis
17	Математичне сподівання	Mathematical expectation
18	Дисперсія	Dispersion
19	Страховання ризику	Risk insurance
20	Коефіцієнт варіації	Coefficient of variation
21	Хеджування	Hedging
22	Джерело ризику	Source of risk
23	Мозковий штурм	Brainstorming
24	Метод Делфі	The Delphi method
25	Операційний ризик	Operational risk
26	Фінансовий ризик	Financial risk
27	Валютний ризик	Currency risk
28	Господарське рішення	Economic decision

12. Рекомендована література

Основна література

1. Боровик М. В. Ризик-менеджмент : конспект лекцій для здобувачів другого (магістерського) рівня вищої освіти спеціальності 073 – Менеджмент. Харків : ХНУМГ ім. О. М. Бекетова, 2023. – 63 с. URL: <http://surl.li/ijjuvu>
2. Войтко С.В., Мельниченко А.А. Лідерство та антикризовий менеджмент. К. КПІ ім. Ігоря Сікорського, В-во «Політехніка». 2021. 194 с. URL: <https://ela.kpi.ua/server/api/core/bitstreams/112e23a7-d655-4472-9287-03d508177a68/content>
3. Демченко Г. В. Ризик менеджмент: конспект лекцій для студентів спеціальності 073 "Менеджмент" першого бакалаврського рівня. Харків : ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 2021. 74 с. URL: <http://surl.li/pcelap>
4. Калініченко З.Д. Ризик-менеджмент: навчальний посібник для здобувачів спец. 051 «Економіка» та 073 «Менеджмент». Дніпро: ДДУВС, 2021. 224 с.
5. Кравченко М.О., Бояринова К.О., Копішинська К.О. Управління ризиками: навчальний наочний посібник для студентів спеціальності 073 «Менеджмент». Київ : КПІ ім. Ігоря Сікорського, 2021. 432 с. URL: <https://ela.kpi.ua/handle/123456789/43528>
6. Кривов'язюк І.В. Антикризове управління підприємством : навчальний посібник. 3-тє видання, доповн. і переробл. Київ : Видавничий дім "Кондор", 2020. 396 с. URL: <http://surl.li/hvsjcb>

Житомирська політехніка	МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЖИТОМИРСЬКА ПОЛІТЕХНІКА» Система управління якістю відповідає ДСТУ ISO 9001:2015	Ф-19.09- 05.01/073.00.1/М /ОК 6-2024
	Екземпляр № 1	Арк 24 / 20

7. Лактіонова О. А. Управління фінансовими ризиками: навчальний посібник. Вінниця: ДонНУ імені Василя Стуса, 2020. 256 с. URL: <http://surl.li/fphulf>

8. Менеджмент : Підручник / С.Ю. Бірюченко, К.О. Бужимська, І.В. Бурачек та ін.; під заг. ред. Т.П. Остапчук. Житомир: Державний університет «Житомирська політехніка». Житомир: Вид-во «Рута», 2021. 856 с. URL: <https://learn.ztu.edu.ua/course/view.php?id=4723>

9. Організаційне проектування: конспект лекцій : навч. посіб. для студ. спеціальності 073 «Менеджмент», освітньо-професійної програми «Менеджмент і бізнес-адміністрування» першого бакалаврського рівня вищої освіти / КПІ ім. Ігоря Сікорського; уклад.: М.В. Шкробот, С.В. Салоїд. Київ : КПІ ім. Ігоря Сікорського, 2020. 166 с.

10. Підприємництво та основи бізнесу. Практикум: Навчальний посібник / [Біляк Т.О., Бірюченко С.Ю., Бужимська К.О., та ін.]; під заг. ред. Т.П. Остапчук. Житомир : Житомирська політехніка, 2023. 280 с. URL: <https://learn.ztu.edu.ua/course/view.php?id=4723>

11. Скопенко Н.С., Федулова І.В., Мазник Л.В., Кириченко О.М., Удворгелі Л.І. Економічні ризики: методи вимірювання та управління : навчальний посібник. Київ : Видавничий дім «Кондор», 2021. 348 с. URL: <https://dspace.nuft.edu.ua/server/api/core/bitstreams/ad3cf033-6858-4e2f-b001-85f9b3dc0d8f/content>

12. Стандарт ризик-менеджменту Федерації європейських асоціацій з ризик-менеджменту (Risk Management Standard, FERMA – р.6). URL.: <http://www.ferma.eu/Defaul.aspx?tabid=195>

Допоміжна література

1. Бужимська К.О., Ткачук Г.Ю. Методичні аспекти забезпечення ефективності управління продажами на підприємстві. Наукові перспективи: журнал. Серія "Економіка". 2023. № 11(41). С. 474-484. URL: <https://dspace.hnpu.edu.ua/server/api/core/bitstreams/e5728b6a-9b52-48eb-b473-c835257d6864/content>

2. Бужимська К.О., Ткачук Г.Ю. Оцінка процесів модернізації на підприємствах деревообробної промисловості. Економіка управління та адміністрування. 2020. №1 (91) С. 15-22. URL: <http://ema.ztu.edu.ua/article/view/200758>

3. Виговський В.Г., Виговська О.А., Царук І.М., Ткачук Г.Ю., Саннікова С.Б. Ефективність маркетингових бізнес-комунікацій на логістичних підприємствах. Економіка, управління та адміністрування. 2023. №2(104). С.37-44 (DOI: [https://doi.org/10.26642/jen-2023-2\(104\)-37-44](https://doi.org/10.26642/jen-2023-2(104)-37-44))

4. Виговський В.Г., Виговська О.А., Ткачук Г.Ю., Бурачек І.В. Підвищення ефективності системи управління збутовою політикою

Житомирська політехніка	МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЖИТОМИРСЬКА ПОЛІТЕХНІКА» Система управління якістю відповідає ДСТУ ISO 9001:2015	Ф-19.09- 05.01/073.00.1/М /ОК 6-2024
	Екземпляр № 1	Арк 24 / 21

підприємства із застосуванням маркетингових інтернет-інструментів. Ефективна економіка. Електронне фахове видання. 2024. № 3. URL: <https://www.nayka.com.ua/index.php/ee/article/view/3332/3368>

5. Дуднєва Ю.Е., Антипцева О.Ю., Обиденнова Т.С. Ризик-менеджмент: інтегрований підхід до організації. Економіка і суспільство. 2019. Випуск 20. С. 229–236

6. ДСТУ ISO Guide 73:2013. Керування ризиком. Словник термінів (ISO Guide 73:2009, IDT). URL: https://dnaop.com/html/62801/doc-%D0%94%D0%A1%D0%A2%D0%A3_ISO_Guide_73_2013

7. ДСТУ IEC/ISO 31010:2013 Керування ризиком. Методи загального оцінювання ризику (IEC/ISO 31010:2009, IDT). URL: https://zakon.isu.net.ua/sites/default/files/normdocs/iso_31010.pdf

8. ДСТУ ISO 31000:2018 Менеджмент ризиків. Принципи та настанови (ISO 31000:2018 Risk Management – Principles and guidelines on implementation, IDT). URL: <https://www.iso.org/obp/ui/#iso:std:iso:31000:ed-2:v1:en>

9. ДСТУ ISO/TR 31004:2013 Управління ризиками – Керівництво з впровадження ISO 31000 (Risk management – Guidance for the implementation of ISO 31000, IDT). URL: <https://www.iso.org/standard/56610.html?browse=tc>

10. Кривов'язюк І. В. Економічні наслідки поширення COVID-19 та проблема банкрутства в Україні. Сучасні питання економіки і права. 2020. № 1 (11). С. 146-153. URL: <http://surl.li/oxqzer>

11. Кузьміна О.М. Ефективність використання Project Expert для аналізу фінансового стану підприємства. URL.: <http://www.vtei.com.ua/konfa/4/2.pdf>.

12. Кулиняк І.Я., Копець Г.Р. Використання спеціалізованого програмного забезпечення для управління економічними ризиками. URL.: <https://ena.lpnu.ua:8443/server/api/core/bitstreams/37abc652-ffa0-447f-828d-8bdcfeef0bcd/content>

13. Лагунова І.А. Сутність та принципи концепції ризик-менеджменту. Актуальні проблеми державного управління. 2018. № 1 (53). С. 44–52. URL: <http://surl.li/ebrijqo>

14. Мартиненко О. Чи загрожує світовій економіці нова глобальна криза / Європейська правда, 11 лютого 2019 року. URL: <https://www.eurointegration.com.ua/experts/2019/02/11/7092693/>

15. Офіційний сайт Міжнародної організації зі стандартизації (International Organization for Standardization, ISO). URL: <https://www.iso.org/committee/629121/x/catalogue/>

16. Слюз А. Індикатори ризиків в управлінні підприємством. URL: <http://surl.li/lephtn>

17. Сосновська О. О., Деденко Л. В. Напрями стійкого функціонування підприємства в умовах невизначеності. Збірник наукових праць Університету Державної фіскальної служби України. 2018. № 2. С. 369–383. URL: <http://surl.li/opurik>

Житомирська політехніка	МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЖИТОМИРСЬКА ПОЛІТЕХНІКА» Система управління якістю відповідає ДСТУ ISO 9001:2015	Ф-19.09- 05.01/073.00.1/М /ОК 6-2024
	Екземпляр № 1	Арк 24 / 22

18. Сосновська О.О., Деденко Л.В. Ризик-менеджмент як інструмент забезпечення стійкого функціонування підприємства в умовах невизначеності. URL: <https://journal.eae.com.ua/index.php/journal/article/view/64/52>

19. Ткачук Г.Ю. Ефективне управління підприємством в умовах кризових станів та ризиків. Економічний простір. №183, 2023. С. 64-68. URL: <https://prostir.pdaba.dp.ua/index.php/journal/article/view/1214>

20. Ткачук Г.Ю. Інструментарій забезпечення економічної безпеки підприємства. Економічний простір. 2022. № 178. С. 55-59. URL: <http://www.prostir.pdaba.dp.ua/index.php/journal/article/view/1069/1030>

21. Ткачук Г.Ю., Виговський В.Г., Ренчковська В.Л. Ризик-менеджмент в системі управління підприємством. Інфраструктура ринку. Електронне фахове видання. 2022. № 63. С. 88-92. URL: http://www.market-infr.od.ua/journals/2022/63_2022/19.pdf

22. Ткачук Г. Ю. Сучасні тенденції розвитку сільського господарства в контексті забезпечення його економічної безпеки. Вісник ЖДТУ. Серія: Економіка, управління та адміністрування. 2019. № 1 (87). С. 42-47. URL: <http://ven.ztu.edu.ua/article/view/163037>

23. Tkachuk H.Yu., Biliak T.O., Vyhovskyi V.G. Understanding the nature of crises and risks in the process of ensuring the efficiency of enterprise management. URL: https://www.researchgate.net/publication/369893620_Rozuminna_prirodi_kriz_ta_rizikiv_u_procesi_zabezpecenna_efektivnosti_upravlinna_pidpriemstvom

24. Хринюк О. С., Бова В. А. Моделі розрахунку ймовірності банкрутства як метод оцінки фінансового потенціалу підприємства. URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=6121>

25. Чайкіна А.О. Особливості інтеграції ризик-менеджменту в систему управління підприємством. URL.: <https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/1337/1292>

26. ISO / IEC 31010:2009 Risk management – Risk assessment techniques. URL.: http://www.iso.org/iso/ru/catalogue_detail?csnumber=51073.

27. Top Risk Management Software Products. URL.: <http://www.capterra.com/risk-management-software>

13. Інформаційні ресурси в Інтернеті

1. Державна служба статистики України. URL: <http://www.ukrstat.gov.ua/>.
2. Журнал «Ефективна економіка». URL: <http://www.economy.nayka.com.ua>.
3. Журнал «Соціально-економічні проблеми і держава». URL: <http://sepd.tntu.edu.ua>.
4. Національна бібліотека України імені В.І. Вернадського. URL: <http://nbuv.gov.ua/>.
5. Освітній портал Державного університету «Житомирська політехніка» URL: <https://learn.ztu.edu.ua/>

Житомирська політехніка	МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЖИТОМИРСЬКА ПОЛІТЕХНІКА» Система управління якістю відповідає ДСТУ ISO 9001:2015	Ф-19.09- 05.01/073.00.1/М /ОК 6-2024
	<i>Екземпляр № 1</i>	<i>Арк 24 / 23</i>

6. Офіційний портал Верховної Ради України. URL.:
<https://www.rada.gov.ua/>.

7. Сайт бібліотеки Державного університету «Житомирська політехніка».
URL: <http://lib.ztu.edu.ua>.

8. Сервіс Google Академія. URL: <https://scholar.google.com.ua>.